

Красенець Микола Вікторович,

курсант навчально -наукового інституту підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів НАВС

Науковий керівник: старший викладач кафедри криміналістичних експертиз навчально-наукового інституту підготовки фахівців для експертно-криміналістичних підрозділів **Волошин О.Г.**

**ДІАГНОСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ОЛЬФАКТОРНИХ СЛІДІВ
ЛЮДИНИ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ,
ПОВ'ЯЗАНИХ З НАРКОБІЗНЕСОМ**

Гостра необхідність посилення боротьби зі злочинністю стимулює пошук нових криміналістичних методів і засобів як для попередження найнебезпечніших злочинів, так і для збирання й дослідження джерел доказів, що мають істотне значення для успішного розслідування й судового розгляду кримінальних проваджень. Сучасний рівень розвитку природничих наук, зокрема біології й хімії як найбільш поширених сфер наукового пізнання, створює можливість прикладного застосування нових методів природознавства у встановленні ознак, що індивідуалізують людину за слідами біологічного походження. Доказове значення ідентифікаційних судових експертиз із застосуванням біологічних, біосенсорних, психофізіологічних, біохімічних методів займає значне місце в правоохоронній діяльності.

Т.Ф. Моїсеєва й В.Г. Савентсон відзначають: використання ольфакторного методу для діагностичного дослідження слідів поту й крові людини - перспективний напрям у судово -біологічній експертизі. Методики на його основі не є руйнуючими відносно об'єктів дослідження, їх застосування може передувати проведенню інших досліджень.

До ольфакторних досліджень, що мають у перспективі самостійне значення при розкритті й розслідуванні злочинів, слід віднести встановлення статі й приблизного віку людини, що залишила запаховий слід, давнини утворення запахового сліду й навіть деяких захворювань (шизофренія, туберкульоз тощо). При цьому науковці відносять запахові сліди до мікрокількостей слідів-речовин, відзначаючи, що точніше вони утворюють самостійну групу мікрооб'єктів.

Запах людини - це генетично обумовлена властивість запахових речовин поту й крові суб'єкта, яка сприймається собаками -детекторами як його специфічна й неповторна характеристика.

Перевага запахових слідів полягає в тому, що злочинцям важко проконтролювати (знищити) сліди. Не менш важливі для розслідування й запахові сліди потерпілого на місці злочину, наприклад, при встановленні в ході розслідування істотних для провадження обставин.

Сліди запаху, маючи відносну стійкість в зовнішньому середовищі, не сприймаються самою людиною, і тому не контролюються нею, а отже, не знищуються суб'єктом - джерелом запахових слідів, зберігаючи про нього криміналістично значиму інформацію як про учасника події злочину.

У той же час В.І. Комісаров, Е.В. Левченко відзначають дискусійний характер питання щодо виду й форм проведення деяких видів дослідження біологічних слідів людини, зокрема, запахових слідів.

Успішно може бути вирішене завдання виявлення на місці події запахових слідів кількох людей. Припущення про можливість вироблення в собак стереотипу виявлення в досліджуваних об'єктах суміші запахових слідів від декількох осіб засноване на відомому прагненні пошукових собак серед змішаних слідів великої кількості людей виявляти «чистий», не затоптаний слід, залишений однією людиною. Тому собаки-детектори успішно справляються із завданням виявлення запахового сліду, залишеного однією людиною, зі зразків змішаних слідів.

Собаки-детектори здатні також розділяти запахів сліди, залишені чоловіком або жінкою. Для цього досліджувана проба представляється в низці із пробами запахів слідів людей однієї статі, одним еталонним зразком запаху особи протилежної статі й одним контрольним. Для виявлення статі людини за запаховими слідами використовують не менше чотирьох собак -детекторів, дві з яких навчені сигнальному позначенню запахових проб з жіночим запахом у ряді запахових проб, що походять від чоловіків, дві інші собаки - сигнальному позначенню запахових проб, що походять від чоловіків, у порівняльному ряді, що полягає із запахів проб, отриманих від жінок. Дослідження доповнюють перевіркою об'єкта на присутність у ньому запахових слідів особи іншої статі, тому що не можна виключати можливість наявності на об'єкті змішаних запахових слідів, що походять від осіб різної статі.

Можливе визначення вікової групи особи, що залишила сліди - дитячий, середній або літній вік. Таке дослідження засноване на принципах, описаних вище - досліджувана проба представляється по черзі в низці зразків різних вікових груп і еталонного зразка. Якщо собака-детектор виділяє тільки еталонний зразок, ймовірно зразок також належить до представленої вікової групи, якщо ж собака виділяє й досліджуваний зразок, потрібно перевірити його з метою віднесення до однієї із двох інших вікових груп. Для вибірки підбираються зразки, що містять запах людей певних вікових категорій, при цьому люди, від яких відбираються ці зразки, повинні бути однієї статі й приблизно одного віку. При проведенні такого дослідження рекомендується застосовувати не менше шести собак.

Таким чином, інтерес учених і практиків до ольфакторного методу дослідження слідів підсилює необхідність узагальнення вже накопиченого досвіду, осмислення методологічної бази й процесуальної основи дослідження запахових слідів людини в процесі кримінального провадження.

Калябіна Аліна Сергіївна,

студент навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри

кримінально-правових дисциплін навчально -наукового інституту права та психології НАВС **Семенов В.В.**

ЩОДО ПЕРСПЕКТИВ ВИКОРИСТАННЯ ГІПНОЗ У ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНУ

Гіпноз як психологічне явище та інструмент комунікативної взаємодії може бути використаний як в протиправних, так і в гуманних цілях. Гіпноз застосовують у 32 країнах світу в різних ситуаціях, у тому числі і в розслідуванні злочинів, але в Україні даний спосіб не має свого легального закріплення.

Наші вчені-криміналісти не впевнені у нешкідливості впливу гіпнозу на людину. Внаслідок цього вважається негуманним використовувати гіпноз у кримінальному провадженні.

У зарубіжній літературі кінця XIX і початку XX ст. описані численні випадки використання гіпнозу в злочинних цілях. Є дві ситуації, зумовлені кримінальною активністю злочинців:

- загіпнотизована особа піддається фізичному насильству аж до смертельного результату або йому заподіюється майновий збиток;

- в результаті злочинного гіпнотичного впливу жертва здійснює злочинні дії в стані гіпнозу (сну) або в постгіпнотичному стані.

Пізнання в області гіпнозу використовувалися для згвалтування жінок, для управління загіпнотизованою особою з метою заподіяння їй не тільки фізичної шкоди та здійснення самогубства, але й для нанесення собі майнової шкоди шляхом підробки цінних паперів, підписання фіктивних договорів купівлі-продажу або дарування, уявної боргової розписки та інше.

Надання неправдивих свідчень, підробка документів - все це може бути здійснено в результаті гіпнотичних навіювань.

Жертви кримінального гіпнозу при цьому щиро вірять, що говорять правду, вчиняють певні дії законно та ніякого поганого впливу на них ніхто не робить.

Існує декілька випадків законного використання гіпнозу, саме:

1. Медичні працівники, спеціально навчаються прийомам гіпнотерапії, як різновиду психотерапії.

2. Артисти естради, виступаючи в жанрі психологічних дослідів.